

(i) Printed Pages : 7

Roll No. ....

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

0	1	3	4
---	---	---	---

Exam. Code :

0	0	0	2
---	---	---	---

B.A./B.Sc. (General) 2nd Semester

1046

POLITICAL SCIENCE (In all Mediums)

Paper : Political Theory-II

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 90

- Note :-** (1) Question No.1 is compulsory. Attempt any 9 out of total 15 questions. Each has 2 marks and the answer should be in 10-20 words.
- (2) Rest of the paper is divided into four Units. Each has **two** questions. Attempt any **one** of 18 marks each.
- (3) For private and reappear candidates, who have not been assessed earlier for internal assessment, the marks secured by them in theory paper will proportionately be increased to maximum marks of the paper in lieu of Internal assessment.

(Compulsory Question)

1. (i) What do you mean by Charismatic Power ? 2
- (ii) What is the origin of the Word Authority ? 2
- (iii) What is the meaning of the structural legitimacy ? 2
- (iv) Write down any four characteristics of political culture ? 2
- (v) What do you mean by Secular Political Culture ? 2

- (vi) What do you mean by Latent Political Socialisation. 2
- (vii) Write down the meaning of Fundamental Rights. 2
- (viii) When the Universal Declaration of Human Rights was adopted by United Nations ? 2
- (ix) What is the nature of Universal Declaration of Human Rights ? 2
- (x) What is the origin of the Word Duty ? 2
- (xi) What do you mean by Negative Theory of Liberty ? 2
- (xii) Write down the meaning of Equality. 2
- (xiii) What do you mean by Social Justice ? 2
- (xiv) Write down any four features of Social Change. 2
- (xv) What do you mean by the Elitist Theory of Democracy ? 2

UNIT-I

- 2. What do you mean by the crisis of legitimacy ? What are the causes responsible for it ? 6+12=18
- 3. Define Political Socialisation and explain its characteristics. 6+12=18

UNIT-II

- 4. "Rights and Duties are the two sides of the same coin." Explain. 18
- 5. What do you mean by Universal Declaration of Human Rights ? What is its importance ? 6+12=18

UNIT-III

6. Define Liberty and write down its various safeguards. 6+12=18
7. What is the relationship between Economic equality and Political liberty ? 18

UNIT-IV

8. What do you mean by Social Change ? Write down the nature of Social Change. 6+12=18
9. What are the necessary conditions for the success of Democracy ? 18

(हिन्दी माध्यम)

- Note :-** (1) प्रश्न नं. 1 अनिवार्य है। 15 में से कोई 9 प्रश्न करें, हरेक प्रश्न के 2 अंक हैं। उत्तर लगभग 10-20 शब्दों में हो।
- (2) बाकी प्रश्न-पत्र में चार यूनिट हैं। हरेक यूनिट में दो प्रश्न हैं। हरेक यूनिट में से एक प्रश्न करें। हरेक प्रश्न के 18 अंक हैं।
- (3) प्राइवेट एवं री-अपीयर विद्यार्थी जिनके अंदरूनी मूल्यांकन के अंक नहीं लगे, उनके द्वारा लिखित परीक्षा में प्राप्त अंकों के अनुपात अनुसार अंक बढ़ा दिये जाएंगे।

(अनिवार्य प्रश्न)

1. (i) क्रिश्मयी शक्ति से आपका क्या अभिप्राय है ? 2
- (ii) सत्ता शब्द का मूल क्या है ? 2
- (iii) ढाँचागत औचित्य के क्या अर्थ हैं ? 2
- (iv) राजनीतिक संस्कृति की कोई चार विशेषताएं लिखो। 2
- (v) निरपेक्ष राजनीतिक संस्कृति से आपका क्या अभिप्राय है ? 2

- (vi) गुप्त राजनीतिक समाजीकरण से आपका क्या अभिप्राय है ? 2
- (vii) मौलिक अधिकारों का अर्थ लिखें। 2
- (viii) मानव अधिकारों की सर्वव्यापक घोषणा को संयुक्त राष्ट्र द्वारा कब मान्यता दी गई थी ? 2
- (ix) मानव अधिकारों की सर्वव्यापक घोषणा का क्या स्वरूप है ? 2
- (x) कर्तव्य शब्द का मूल क्या है ? 2
- (xi) स्वतन्त्रता के नाकारात्मक सिद्धान्त से आपका क्या अभिप्राय है ? 2
- (xii) समानता के अर्थ लिखो। 2
- (xiii) सामाजिक न्याय से आपका क्या अभिप्राय है ? 2
- (xiv) सामाजिक परिवर्तन की कोई चार विशेषताएं लिखो। 2
- (xv) लोकतन्त्र के विशिष्ट वर्गीय सिद्धान्त से आपका क्या अभिप्राय है ? 2

यूनिट-I

2. औचित्य के संकट से आपका क्या अभिप्राय है ? इसके लिए कौन-से कारण जिम्मेदार हैं ? 6+12=18
3. राजनीतिक समाजीकरण की परिभाषा दें और इसकी विशेषताओं का वर्णन करें। 6+12=18

यूनिट-II

4. "अधिकार और कर्तव्य एक ही सिक्के के दो पहलू हैं।" व्याख्या करें। 18
5. मानव अधिकारों की सर्वव्यापक घोषणा से आपका क्या अभिप्राय है ? इसका क्या महत्व है ? 6+12=18

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਸਵਤੰਤਰਤਾ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖੋ। ਆਰ ਇਸਦੀ ਵਿਭਿੰਨ ਸੁਰਕਸ਼ਾਏਂ ਲਿਖੋ।

6+12=18

7. ਆਰਥਿਕ ਸਮਾਨਤਾ ਆਰ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸਵਤੰਤਰਤਾ ਕੇ ਬੀਚ ਕਯਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ ? 18

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਸਾਮਾਜਿਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਸੇ ਆਪਕਾ ਕਯਾ ਅਭਿਪ੍ਰਾਯ ਹੈ ? ਸਾਮਾਜਿਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਕੇ ਸਵਰੂਪ ਕੋ ਲਿਖੋ। 6+12=18

9. ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਕੇ ਲਿਏ ਆਵਸ਼ਯਕ ਸ਼ਰੋਂ ਕੌਨ-ਸੀ ਹੈ ? 18

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :- (1) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 1 ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। 15 ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ 9 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 2 ਨੰਬਰ ਹਨ। ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 10-20 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ।

(2) ਬਾਕੀ ਪੇਪਰ ਦੇ ਚਾਰ ਯੂਨਿਟ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 18 ਅੰਕ ਹਨ।

(3) ਪ੍ਰਾਇਵੇਟ ਅਤੇ ਰੀ-ਅਪੀਅਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ, ਜਿਹਨਾਂ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਨੰਬਰ ਨਹੀਂ ਲਗੇ, ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਤੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨੰਬਰਾਂ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਨੰਬਰ ਵਧਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ।

(ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ)

1. (i) ਕ੍ਰਿਸਮਈ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? 2
(ii) ਸੱਤਾ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮੂਲ ਕੀ ਹੈ ? 2

- (iii) ਢਾਂਚਾਗਤ ਉਚਿੱਤਤਾ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ ? 2
- (iv) ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਚਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ। 2
- (v) ਨਿਰਪੱਖ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? 2
- (vi) ਗੁਪਤ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸਮਾਜੀਕਰਣ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? 2
- (vii) ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਲਿਖੋ। 2
- (viii) ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸਰਵਵਿਆਪਕ ਘੋਸ਼ਣਾ ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੁਆਰਾ ਕਦੋਂ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ? 2
- (ix) ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸਰਵਵਿਆਪਕ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦਾ ਕੀ ਸਰੂਪ ਹੈ ? 2
- (x) ਕਰਤੱਵ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮੂਲ ਕੀ ਹੈ ? 2
- (xi) ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੇ ਨਾਕਾਰਾਤਮਕ ਸਿਧਾਂਤ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? 2
- (xii) ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਅਰਥ ਲਿਖੋ। 2
- (xiii) ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? 2
- (xiv) ਸਮਾਜਿਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਚਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ। 2
- (xv) ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਵਿਸ਼ਿਸ਼ਟ ਵਰਗ ਸਿਧਾਂਤ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? 2

ਯੂਨਿਟ-1

2. ਉਚਿੱਤਤਾ ਦੇ ਸੰਕਟ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਇਸ ਲਈ ਕਿਹੜੇ ਕਾਰਨ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ ? 6+12=18
3. ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸਮਾਜੀਕਰਣ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 6+12=18

ਯੂਨਿਟ-II

4. “ਅਧਿਕਾਰ ਤੇ ਕਰਤੱਵ ਇਕ ਹੀ ਸਿੱਕੇ ਦੇ ਦੋ ਪਾਸੇ ਹਨ।” ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
18
5. ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸਰਵਵਿਆਪਕ ਘੋਸ਼ਣਾ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਇਸਦਾ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਹੈ ?
6+12=18

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖੋ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਭਿੰਨ ਸੁਰੱਖਿਆਵਾਂ ਲਿਖੋ।
6+12=18
7. ਆਰਥਿਕ ਸਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੇ ਵਿੱਚ ਕੀ ਸਬੰਧ ਹੈ।
18

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਸਮਾਜਿਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਸਮਾਜਿਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦਾ ਸਰੂਪ ਲਿਖੋ।
6+12=18
9. ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸ਼ਰਤਾਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਹਨ ?
18